

SUOMEN YLIOPPILASKUNTIEN LIITTO
NATIONAL UNION OF UNIVERSITY STUDENTS IN FINLAND
FINLANDS STUDENTKÅRERS FÖRBUND

VISION OM ÖPPNA UNIVERSITETET SOM EN DEL AV DET FINLÄNSKA UTBILDNINGSSYSTEMET

FINLANDS STUDENTKÅRERS FÖRBUND
2021

INNEHÅLL

03

FÖRORD

05

DEN ÖPPNA
UNIVERSITETSLEDEN NU OCH
I FRAMTIDEN

08

FSF:S VISION OM DEN ÖPPNA
ANTAGNINGSLEDENS
FRAMTID

09

SIDA VID SIDA I FÖRELÄSNINGS-
SALEN, OLIKVÄRDIGA
FÖRMÅNER - ÖPPNA
UNIVERSITETSSTUDERANDE OCH
STUDIESTÖDET

11

FSF:S VISION OM ATT
STUDERA VID ÖPPNA
UNIVERSITETET

12

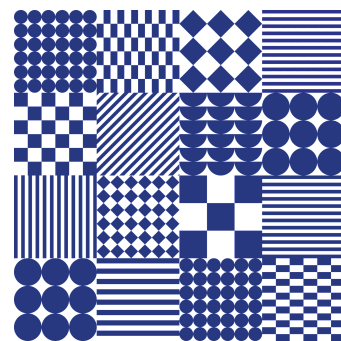
ÖPPNA UNIVERSITETET
MÖJLIGGÖR LIVSLÅNGT
LÄRANDE

14

FSF:S VISION OM DET ÖPPNA
UNIVERSITETET SOM
MÖJLIGGÖRARE AV LIVSLÅNGT
LÄRANDE

FÖRORD

Annika Nevanpää

”Det öppna universitetet ska inte vara en avgiftsbelagd väg för att kringgå urvalssystemet, och de öppna universiteten ska inte bevilja examina” står det i FSF:s giltiga policydokument.

Medan det öppna universitetet tidigare sågs som ett sätt att erbjuda universitetsstudier som inte siktade på en examen, liksom medborgarinstitut, har diskussionen om kontinuerligt lärande skapat en annan viktig uppgift för det öppna universitetet: en alternativ väg till universitetet. Nu söker sig unga som blivit utan studieplats inte nödvändigtvis till grundstudier i en bransch vid öppna universitetet för att de hoppas att det ska hjälpa dem i urvalsprovet, utan för att bevisa sin förmåga och för att bli invalda genom öppna universitetsleden.

Tidigare har det varit fråga om enstaka studerande, men öppna universitetets roll i antagningen av studerande har exploderat under de senaste åren. Olika universitet har utvecklat egna öppna leder, och många av dem har inspirerats av projektet Alternativ väg till universitetet (TRY). På vissa ställen är det vitsorden som avgör, på andra ställen är det lotten. Vid vissa universitet räcker det att du uppfyller kriterierna, vid andra tävlar du med andra studerande på öppna leden. Arbetsmängden varierar

”Det öppna universitetet ska inte vara en avgiftsbelagd väg för att kringgå urvalssystemet, och de öppna universiteten ska inte bevilja examina.”

från några studiepoäng till en hel kandidatexamen. Det är alltså inte så konstigt att också studeranderörelsen är förvirrad. Det är utmanande att ha en positiv inställning till öppna leden på grund av att den är avgiftsbelagd och andra faktorer som försvårar studerandenas ställning.

I den andra vågskålen tynger ändå förståelsen för att betygsantagning eller urvalsprov inte är sätt att söka sig till högskolan som passar alla. Ytterligare utmaningar orsakas av att det inte finns ett enhetligt sätt att genomföra ansökan via öppna universitetet, ock termerna som används är inte heller enhetliga.

Det lär alltså vara befogat att utarbeta FSF:s vision om det öppna universitetets tillstånd och framtid. Det är sannolikt att visionsarbetet främst leder till nya frågor. Det här är ett så komplicerat tema som ofta är så fullt med frågetecken att det inte ens är möjligt att skapa en uttömmande vision inför framtiden.

För bara en kort tid sedan trodde man ännu att åtminstone lagen skulle skapa en referensram för öppna universitetsledens utvecklingsriktningar, men ändå började Östra Finlands universitet tillsammans med Vasa universitet kringgå reglerna och producera kandidater från öppna universitetet. "Vi är inne på ett grått område", konstaterade en person som nyligen presenterat öppna leden under ett evenemang inom TRY-projektet.

Vissa av studeranderörelsens grundläggande principer skapar ändå en ram för vår vision. Leden ska inte vara orimligt arbetskrävande, den ska inte vara avgiftsbelagd och den ska inte fungera

som en omkörningsfil för de traditionella lederna. Sedan lär det vara en annan fråga hur man ska definiera arbetssamhet och omkörningsfil.

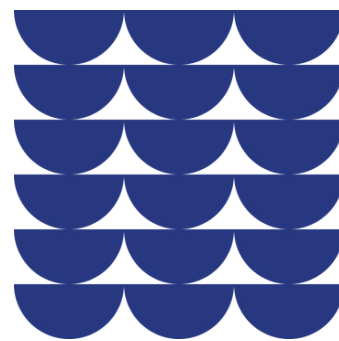
Man kan säkert ändå konstatera att det öppna universitetet har utvidgats till något helt annat än vad den ursprungliga avsikten var, och studeranderörelsen kan inte heller säga om det är fråga om en utvecklingsriktning som borde bromsas eller ett koncept som med lite påverkansarbete kan förvandlas till en utmärkt led som beaktar mångsidiga sökande.

Annika Nevanpää
Styrelse ordförande 2021

DEN ÖPPNA UNIVERSITETSLEDEN NU OCH I FRAMTIDEN

Camilla Saarinen

Den expanderande öppna universitetsleden har blivit en utmaning för studeranderörelsen som kräver mångsidigare behandling än att endast motsätta sig den med hänsyn till den avgiftsfria utbildningen. I diskussionen om öppna leden måste man också vara beredd på att identifiera urvalsprovets problem och hur provet kan utvecklas.

För tillfället tvingar antagning som genomförs med urvalsprov i stort sett sökandena att klara sig själva, vilket betyder att sökandenas utgångspunkter, såsom föräldrarnas utbildningsnivå, förmågan att skaffa prepkurser och gymnasiebakgrund, har fått en större betydelse.

I synnerhet inom områden med många sökande används prepkurser mycket, och för en del orsakar urvalsprovet en så stor mental press att sökanden inte kan visa sin fulla potential.

När man pratar om den öppna leden måste man avstå från förenklingar och titta på vad som döljs inuti begreppet. Den öppna ledens modeller varierar från genomförande som motsvarar en urvalskurs till att avlägga nästan en hel avgiftsbelagd kandidatexamen. Projektet Alternativ väg till universitetet klarade den öppna ledens mångsidiga ge-

"Projektet Alternativ väg till universitetet klarade den öppna ledens mångsidiga genomförandesätt och klassificerade lederna."

nomförandesätt och klassificerade lederna. Den första klassen av leder är schemalagda öppna leder. De avser leder där man måste slutföra de studier vid öppna universitetet som krävs för att komma in inom en viss period, och ibland med en viss studieframgång.

Den här typen av leder är problematiska, eftersom de kan förutsätta heltidsstudier, eller så ger de åtminstone de studerande som kan koncentrera sig på sina studier en fördel. Då kan sökanden hamna i ekonomiska problem, eftersom de som studerar vid öppna universitetet i princip inte har rätt till studiestöd, arbetslöshetsunderstöd eller utkomststöd.

Om leden inte är orimligt omfattande blir problemet inte större än vid urvalsprovet. Då är leden till och med ett bättre alternativ, eftersom undervisningen gör sökandenas utgångsläge mer jämlikt. Man kunde alltså lika bra prata om urvalskurser.

I de schemalagda lederna används ibland också förhandsgallring. Då får i princip alla sökande som kommit in till öppna leden och klarar av sina studier senare en plats som examensstuderande. Den här typen av studier borde vara avgiftsfria, eftersom tidsgränserna försetter människor i olikvärdig ställning beroende på hur mycket tid de har för studierna.

Om den ekonomiska situationen, till exempel stöd från föräldrarna, gör det möjligt att endast koncentrera sig på studierna är sannolikheten för framgång betydligt större än om studeranden måste försörja sig med arbete samtidigt som hen studerar vid öppna universitet. Också i andra sätt att genomföra schemalagda leder borde avgiftsfria studier vara utgångspunkten för att främja jämlikheten.

Flexibla leder motsvarar däremot bäst den klassiska bilden av öppna leden. En flexibel led betyder att man inte behöver slutföra studierna inom en viss tidtabell, utan man kan anpassa studietakten till den egna tidtabellen. Ledens omfattning varierar mellan 15 och 60 studiepoäng. Leden passar dem som börjar fundera på att söka sig till examensstudier under de öppna universitetsstudierna.

Flexibla leder är inte särskilt problematiska med tanke på studeranderörelsens mål, så länge ledens omfattning hålls rimlig och dess storlek inte ökas för mycket. Vid sidan om schemalagda leder erbjuder flexibla leder goda möjligheter till exempel för personer med yrkesut-

"När man talar om den öppna ledens avgifter kommer man till den svåra frågan om finansieringen för hela det kontinuerliga lärandet."

bildning att söka sig till universitetet vid sidan om arbete.

Arbetslivsbaserade leder har däremot planerats med tanke på arbetslivets behov, och ledmodellens centrala mål är att sammanlänka sökandens tidigare kompetens med den nya kompetensen. Idén är att ge studerande vid öppna universitetet som avlagt arbetslivsbaserade kompetenshelheter möjligheten att söka sig till examensstudier. Ledens existens kan motiveras ut sökandens perspektiv, men den arbetslivsbaserade ledens roll i det kontinuerliga lärandets helhet är oklar.

Östra Finlands universitet och Vasa universitet erbjuder en modulbaserad kandidatexamen i administrativa vetenskaper där man avlägger alla studier vid öppna universitetet, och man endast ansöker om examensrätt för att få sin examen. Den här typen av lösningar utgör i praktiken avgiftsbelagd utbildning, och strider klart mot vårt högskolesystems principer.

När man talar om den öppna ledens avgifter kommer man till den svåra frågan om finansieringen för hela det kontinuerliga lärandet. Att kräva att alla ledstudier ska vara avgiftsfria skulle i praktiken betyda att man främjar ett åtminstone delvis avgiftsfritt öppet universitet.

Men det här följer inte principen att det kontinuerliga lärandets kostnader borde delas mellan staten, studeranden och högskolorna. Universitetens resurser är väldigt begränsade, så ett avgiftsfritt öppet universitet skulle sannolikt ha en negativ inverkan på resurserna som reserverats för examensstuderande. Ledstudierna borde i princip ändå vara avgiftsfria när ledstuderandena kan skiljas åt från andra öppna universitetsstuderande.

Det är också viktigt att identifiera den öppna ledens tysta mål som ofta döljs bakom framgångssagor om begåvade ungdomar som inte av en eller annan orsak lyckas få en studieplats genom gemensamma ansökan, samt bakom diskussioner om lämplighet.

Finansieringsmodellen belönar universiteten för studerande som utexamineras snabbt, och studerande på öppna leden har redan avlagt en del av sin examen när de kommer in till universitetet. Ur finansieringsmodellens perspektiv är det alltså sannolikt att de är väldigt lukrativa studerande. Avgifterna som studerandena betalar för öppna studier hämtar också pengar till universitetens kista. Fastän utvidgningen av öppna universitetet marknadsförs som ett sätt att öka sökandenas möjligheter ligger det sannolikt också orsaker som relaterar till effektivitet och finansiering bakom detta.

I TRY-projektet beslöt man sig för att rekommendera att leden skulle utökas betydligt och utvidgas till att gälla alla

lämpliga branscher. Om en betydande del av antagningen av studerande skedde genom öppna leden skulle det medföra flera olika problem. Den öppna ledens funktion är alltså också kopplad till ledens storlek. En öppen led av rimlig storlek ökar de mångsidiga möjligheterna att komma in i högskoleutbildning, men om den är för stor orsakar den en ny slags olikvärdighet.

FSF har tillsammans med Finlands studerandekårens förbund SAMOK föreslagit att den öppna ledens nuvarande format ska omfatta högst tio procent av de antagna studerandena så att den öppna ledens goda, kompletterande och flexibla egenskaper blir en möjlighet för många, men så att den avgiftsfria utbildningen inte äventyras.

Den öppna ledens möjligheter varierar beroende på genomförandesätt. Avgiftsfria genomföranden som motsvarar en urvalskurs kunde till och med vara ett bättre alternativ än urvalsprov. Att genomföra sådana kurser till exempel under studier på andra stadiet kunde vara betydligt mer givande för en ung person än att plugga för urvalsprov under antagningsvåren.

Att påskynda examina på ett konstgjort sätt med hjälp av öppna leden eller låta studerandena ta nästan fullständiga examina utan de rättigheter som studier borde medföra är ändå inte godtagbart.

Camilla Saarinen
Styrelsemedlem 2021

FSF:S VISION OM DEN ÖPPNA ANTAGNINGSLEDENS FRAMTID:

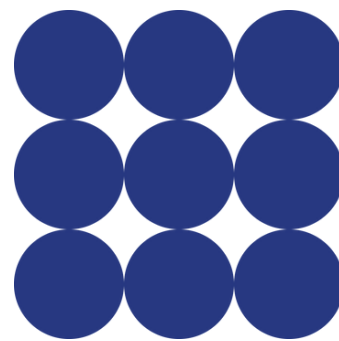
Öppna universitetets urvalsled är en etablerad, kompletterande del av antagningen av studerande som gör möjligheterna att söka till universitetet mångsidigare.

METODER FÖR ATT GENOMFÖRA VISIONEN:

- De långa öppna ledernas, såsom flexibla och arbetslivsbaserade leders, andel av den totala antagningen av studerande får vara högst tio procent.
- Flexibla och arbetslivsbaserade leder betjänar bildningsarbetet och det kontinuerliga lärandet, och är inte i första hand ett sätt att komma in till examensstudier.
- Den öppna antagningsleden utvecklas från de långa ledernas modell mot en urvalskursmodell vars arbetsmängd motsvarar urvalsprovet. Detta genomförs med schemalagda antagningsleder med måttfulla arbetsmängder och längder vars omfattning är högst tio studiepoäng.
- Öppna universitetets schemalagda antagningsled görs avgiftsfri för sökanden.

SIDA VID SIDA I FÖRELÄSNINGS- SALEN, OLIKVÄRDIGA FÖRMÅNER – ÖPPNA UNIVERSITETSSTUDERANDE OCH STUDIESTÖDET

Sakari Tuomisto

Antagandet och huvudregeln är att man lyfter studiestöd för högskolestudier. Men det är typiskt för våra tider att inget är simpelt.

Nuförtiden kan man genomföra högskolestudier med stöd av flera olika förmåner. I samma föreläsningssal kan det sitta studerande sida vid sida som tryggar sin utkomst med 1800 euro per månad i arbetslöshetsunderstöd, 253 euro i studiestöd, 600 euro i föräldradagpenning eller 1500 euro i vuxenutbildningsstöd.

De finländska sociala förmånernas djungel är tät, och alla stödformer förhåller sig till heltidsstudier på olika sätt. Djungeln förvandlas till en riktig Jumanji-värld om en del av studerandena håller på att söka sig till universitetet via öppna leden. De kan till exempel genomföra första årets studier genom öppna universitetet med målet att senare få rätten att avlägga hela examen.

Den öppna leden har utvidgats, och dess utökning diskuteras hela tiden. Samtidigt har det börjat ställas frågor beträffande de sociala förmånerna.

De mest centrala funderingarna gäller säkert studiestödet, eftersom det är den vanligaste förmånen som används för

"De finländska sociala förmånernas djungel är tät, och alla stödformer förhåller sig till heltidsstudier på olika sätt."

att avlägga högskolestudier på heltid. Studerande på öppna leden har inte rätt att lyfta studiestöd fastän de har nästan samma ställning inom undervisningen. Orsaken till det här är att lagen om studiestöd begränsar studiestödet till att endast omfatta högskoleutbildning som leder till en examen, men studerande på öppna leden har inte ännu examensrätt.

För studeranden är orsaken till att välja den öppna leden ofta att hen inte fick en plats genom den egentliga antagningen. Förmånstaktiska orsaker är också allt vanligare. Studiestödet är nämligen en usel förmån vad gäller dess summa, och därför lönar det sig inte alltid ens att omfattas av det. Som studerande på öppna leden kan man ha rätt till det cirka dubbelt så stora utkomststödet, eller till den ännu bättre arbetslöshets- eller familjedagpenningen. Vissa kan också kringgå studiestödets inkomstgränser genom att använda öppna leden.

Fastän lösningar behövs är de enklaste lösningarna inte nödvändigtvis de bästa.

Det vore lätt att tänka att man borde erbjuda öppna universitetsstuderande möjligheten att lyfta studiestöd. Det vore svårt att få öppna universitetsstudier att passa ihop med många av studiestödets strukturer, såsom studielånskompensationens tidsfrister, stödets varaktighet, årsinkomstgränserna, definitionen av heltidsstudier, studiepoängkravet och återkravssystemet. Det är svårt att se hur det skulle genomföras utan att göra systemet ännu mer komplicerat.

Ett annat viktigt ämne att fundera över är att många studerande på öppna leden inte vill omfattas av studiestödet. I många situationer skulle de förlora rätten till sin primära förmån med stöd av vilken de beslöt att inleda sina studier.

Det smartaste i funderingarna kring den öppna ledens rätt till studiestöd vore att först lösa den öppna ledens utbildningspolitiska problem. Är den öpp-

na leden överhuvudtaget en del av vårt utbildningssystem som vi vill att ska utvidgas? Är det rätt att det finns en väg i vårt utbildningssystem som är avgiftsbelagd, men som inte ger en ovillkorlig rätt att avlägga en examen? Varför får en del komma in till samma studier genom framdörren, och resten klättrar in genom fönstret om de orkar ta sats?

Det vore konstigt att på socialpolitisk nivå stödja en struktur inom utbildningssystemet då vi inte är helt säkra på hur väl den fungerar och att studerandenas rättigheter uppfylls.

Den enklaste lösningen på både utbildningspolitisk och socialpolitisk nivå vore att bara öka antalet nybörjarplatser i högskolorna, så att alla som inleder sina studier entydigt skulle omfattas av studiestödet.

Sakari Tuomisto
Sosiaalipolitiikan asiantuntija

FSF:S VISION OM ATT STUDERA VID ÖPPNA UNIVERSITETET:

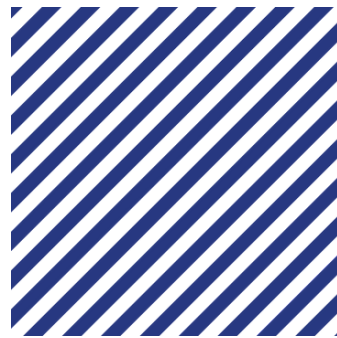
Studier vid öppna universitetet möjliggörs på ett flexibelt sätt med olika sociala förmåner. Utbildningsanordnaren ser till att de öppna universitetsstuderandenas rättskydd förverkligas och tryggar utbildningens kvalitet.

METODER FÖR ATT GENOMFÖRA VISIONEN:

- I beredningen av socialskyddsreformen utvärderas sätt att avskaffa flitfällan som orsakas av att studiepenningen är så låg jämfört med arbetsmarknadsstödet samt utkomststödet, och som skapar en tröskel för att ta emot en studieplats som leder till en examen. Den främsta åtgärden som bör övervägas är att förbättra studiestödets nivå.
- Utbildningsanordnaren erbjuder handlednings- och stödtjänster för öppna universitetsstuderande.
- Systematisk respons om öppna universitetets undervisning samlas in från studerandena. Responsen utvärderas och på basis av den utvecklas öppna universitetets verksamhet.
- För studier vid öppna universitetet reserveras tillräckligt med licenser och studiematerial.

ÖPPNA UNIVERSITETET MÖJLIGGÖR LIVSLÅNGT LÄRANDE

Ville Jäppinen

Det livslånga lärandets betydelse i samhället håller på att öka i fråga om att möjliggöra både en ökad kompetensnivå och samhällsutveckling. Behovet att hela tiden uppdatera och utveckla sin kompetens har fastställts som det moderna arbetslivets hörnsten. I synnerhet kompetens på universitetsnivå anses ha en avgörande ställning i kampen om den mest kompetenta arbetskraften som pågår mellan olika aktörer inom arbetslivet. En av de främsta lederna för att skaffa och utveckla sin kompetens är det öppna universitetet.

Det öppna universitetet har två grundläggande uppgifter: att erbjuda hela folket bildande undervisning samt att ordna utvald högskoleundervisning. Utvecklingsarbetet har på senaste tiden haft en stark fokus på att utveckla den öppna leden, vilket fört bort uppmärksamheten från öppna universitetets uppgift inom det livslånga lärandet. Det öppna universitetet ska ändå också i framtiden erbjuda bildande utbildning för hela folket, samt delvis också ordna högskoleundervisning, i synnerhet i formen av livslångt lärande.

Studier vid öppna universitetet blir allt populärare. Antalet studiepoäng som genomfördes hölls länge ganska stabilt, men efter 2019 har ökningen varit snabb. År 2020 genomfördes cirka 560 000 studiepoäng vid öppna universite-

"Det öppna universitetet är ett sätt för universiteten att verkställa uppgiften att erbjuda möjligheter för livslångt lärande som avses i 2 § i universitetslagen."

tet, vilket var 33 procent mer än 2019. Nettoantalet studerande som studerade vid öppna universitetet steg också med 34 procent och var över 141 000 år 2020. (Vipunen)

Ökningen under 2020 förklaras av att högskolorna erbjudit avgiftsfria studier vid öppna universitetet för permitterade och arbetslösa personer under coronapandemin, vilket lockat ett rekordantat antal personer till att studera. Talen visar att det finns efterfrågan på att utveckla sin kompetens. Dessutom påminner det om att man kan förbättra arbetsmarknadssituationen genom utbildning.

Den sista, men kanske viktigaste faktorn som exemplet beskriver är öppna universitetets potential för att påskynda det livslånga lärandet: det finns en tydlig efterfrågan, och utbudet har utvidgats mer och mer varje år. Det öppna universitetet är ett sätt för universiteten att verkställa uppgiften att erbjuda möjligheter för livslångt lärande som avses i 2 § i universitetslagen.

För att lyckas bör utbudet utvidgas ytterligare. Samtidigt vore det viktigt att fundera på vilken relation öppna universitetet har till den övriga verksamheten, såsom specialiseringsutbildningar, eller vilken del av verksamheten som bör finansieras med statliga subventioner och vilken del som bör finansieras av individen eller företaget.

Det öppna universitetet är ändå ingen fullständig plattform för det livslånga lärandet. Ett studieutbud med mycket valfrihet och öppenhet betyder också ett stort ansvar för individen. Att uppfatta det livslånga lärandet helt genom individens eget kompetenskapital för bort uppmärksamheten från samhällets mer omfattande behov av kompetensutveckling.

Att lägga allt ansvar på individen leder också till att kompetensen hopas på dem som redan har kompetens samt förmågan att utbilda sig självstyr. Att uppdatera sin kompetens kräver att

individen har tillräckliga ekonomiska och sociala resurser samt tidsresurser. Vad gäller kostnadsbördan bör också arbetsgivarna och samhället ta ansvar för det livslånga lärandet.

I framtidens Finland kommer det förhoppningsvis att finnas mer och varierande kompetens, samt högklassig och tillgänglig utbildning som möjliggör kompetens. Det öppna universitetets möjligheter att skapa en sådan framtid bör inte underskattas. Tvärtom!

Vad det livslånga lärandet och det öppna universitetet har gemensamt är att bådas kärntanke är att möjliggöra lärande för så många som möjligt. Genom att utveckla det vi redan har och lösa utmaningarna som upptäcks kan man göra öppna universitetet till en utmärkt plattform för livslångt lärande.

Ville Jäppinen
Styrelsemedlem 2021

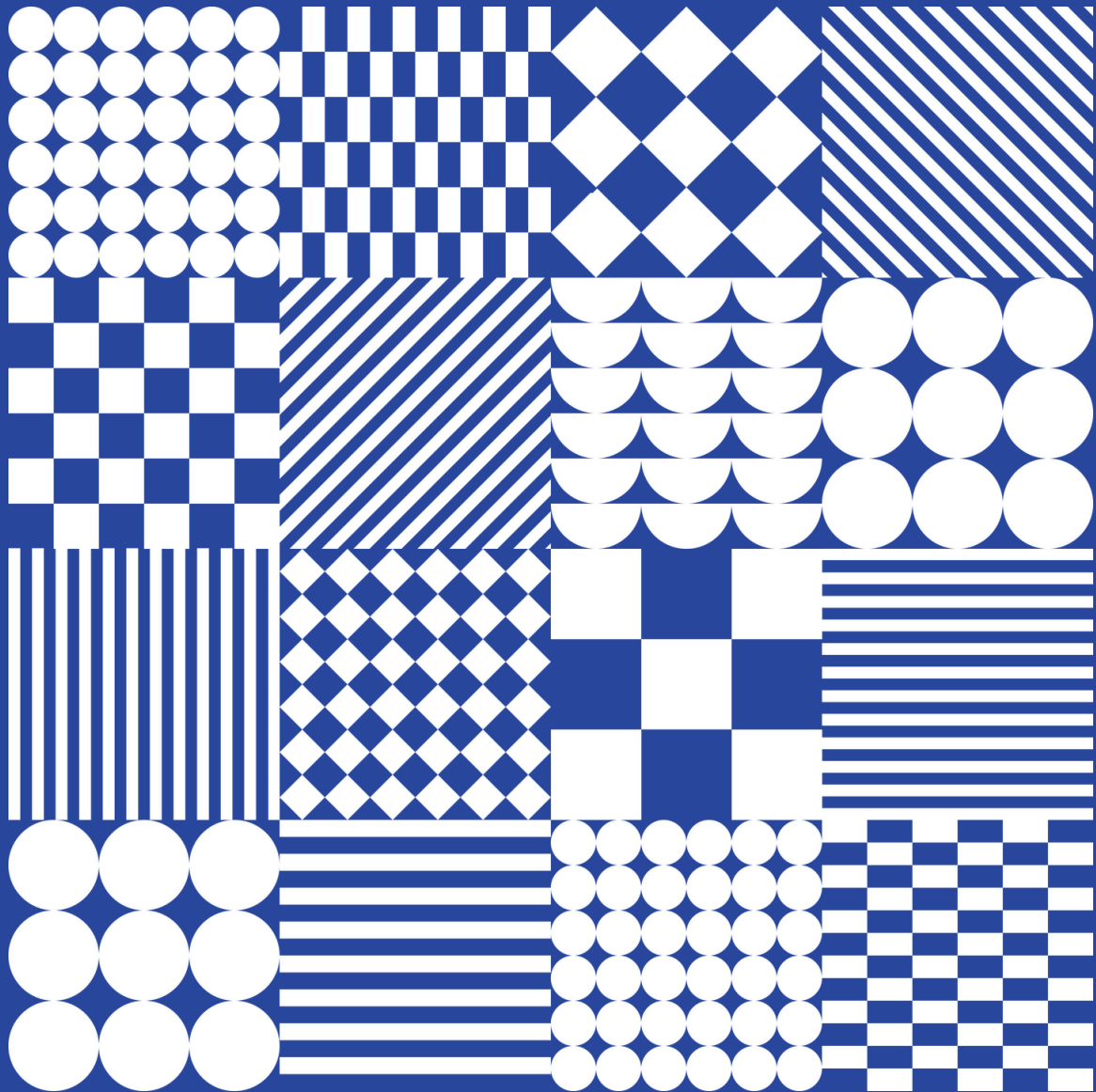

FSF:S VISION OM DET ÖPPNA UNIVERSITETET SOM MÖJLIGGÖRARE AV LIVSLÅNGT LÄRANDE:

Det öppna universitetet är den huvudsakliga möjliggöraren av livslångt lärande som erbjuds av universiteten och skapar mångsidiga möjligheter att utveckla sin kompetens och skaffa bildning.

METODER FÖR ATT FÖRVERKLIGA VISIONEN:

- Undervisningen inom olika ämnen öppnas för öppna universitetet i tillämpliga delar.
- Öppna universitetets helhet för livslångt lärande erbjuder skräddarsydd information för allmänheten om frågor med stor samhällsrelaterad betydelse, till exempel genom öppna webbkurser (MOOC).
- Öppna universitetets undervisningsutbud sammanställs till helheter som betjänar det kontinuerliga lärandet.
- Studiepoäng som skaffats vid öppna universitetet kan alltid inkluderas i examensstudier.
- Kostnaderna för livslångt lärande vid öppna universitetet hopas inte på individen. Samhället bör göra det möjligt för personer som omfattas av arbetslöshetsunderstödet att studera.
- Öppna universitetets finansiering tryggas separat från examensutbildningen.
- I det nationella visionsarbetet granskas särskilt öppna universitetet som en möjliggörare av livslångt lärande.

SYL

SUOMEN YLIOPIILASKUNTIEN LIITTO
NATIONAL UNION OF UNIVERSITY STUDENTS IN FINLAND
FINLANDS STUDENTKÅRERS FÖRBUND